

Perustuslakivaliokunta

Torstai 26.3.2026 klo 9.30—11.58

Läsnä

puheenjohtaja Heikki Vestman kok
varapuheenjohtaja Onni Rostila ps
jäsen Fatim Diarra vihr (4, 5, 6, 7, 8) (3 osittain)
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk (1, 2, 4, 5, 6, 7, 8) (3 osittain)
jäsen Atte Kaleva kok (4, 5, 6, 7, 8) (3 osittain)
jäsen Teemu Keskisarja ps (4, 5, 6, 7, 8) (3 osittain)
jäsen Kimmo Kiljunen sd (4, 5, 6, 7, 8) (3 osittain)
jäsen Johannes Koskinen sd (1, 2, 4, 5, 6, 7, 8) (3 osittain)
jäsen Jarmo Lindberg kok (4, 5, 6, 7, 8) (3 osittain)
jäsen Mats Löfström r
jäsen Mira Nieminen ps (1, 2, 5, 6, 7, 8) (3, 4 osittain)
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd (4, 5, 6, 7, 8) (3 osittain)
jäsen Karoliina Partanen kok (5, 6, 7, 8) (3, 4 osittain)
jäsen Ville Skinnari sd (4, 5, 6, 7, 8) (3 osittain)
jäsen Johannes Yrttiaho vas (4, 5, 6, 7, 8) (3 osittain)
varajäsen Jani Mäkelä ps (4, 5, 6, 7, 8) (3 osittain)

Sihteerit

valiokuntaneuvos Johannes Heikkinen
valiokuntaneuvos Lauri Koskentausta
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 7 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Todettiin, että kokous ei ollut päätösvaltainen.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain, henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain, ulkomaalaislain 131 §:n sekä poliisilain 2 luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 121/2025 vp

Asiantuntijalausunto HE 121/2025 vp PeV 26.03.2026 lainsäädäntöneuvos Amanda Mäkelä, oikeusministeriö Asiantuntijalausunto A 3

Pöytäkirja PeVP 28/2026 vp

Asiantuntijalausunto HE 121/2025 vp PeV 26.03.2026 professori Jukka Viljanen Asiantuntijalausunto B 3
Asiantuntijalausunto HE 121/2025 vp PeV 26.03.2026 professori Tomi Voutilainen Asiantuntijalausunto C 3
Asiantuntijalausunto HE 121/2025 vp PeV 26.03.2026 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen entinen tuomari Pauliine Koskelo Asiantuntijalausunto D 3
Asiantuntijalausunto HE 121/2025 vp PeV 26.03.2026 professori (emeritus) Teuvo Pohjolainen Asiantuntijalausunto E 3
Lisäselvitys HE 121/2025 vp PeV 26.03.2026 professori Susanna Lindroos-Hovinheimo Asiantuntijalausunto F 3

Merkittiin, että kokous tuli päätösvaltaiseksi.

Valiokunnassa olivat kuultavina:

- johtava asiantuntija Suvi Pato-Oja, sisäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Amanda Mäkelä, oikeusministeriö, liite
- lainsäädäntöneuvos Liisa Leppävirta, oikeusministeriö
- professori Jukka Viljanen, liite
- professori Tomi Voutilainen, liite
- Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen entinen tuomari Pauliine Koskelo, liite

Valiokuntaan ovat saapuneet kirjalliset lausunnot:

- professori (emeritus) Teuvo Pohjolainen, liite
- professori Susanna Lindroos-Hovinheimo, liite

4. Hallituksen esitys eduskunnalle syyteneuvottelun käyttöalan laajentamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 187/2025 vp

Valiokunta kävi yleiskeskustelun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Päätettiin lisätä kappaleen 2 jälkeen uusi kappale seuraavasti: ”Ehdotettu sääntelyn on merkityksellistä perustuslain 3 §:n ja 21§: kannalta. Perustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpinä tuomioistuimina korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus. Ylintä tuomiovaltaa rikosasioissa käyttää perustuslain 99 §:n 1 momentin mukaan korkein oikeus. Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Perustuslain 21 § edellyttää oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon toteutumista kokonaisuutena. Tämän ohella se antaa institutionaalisen suojan tuon kokonaisuuden tärkeimmille ainesosille. (HE 309/1993 vp, s. 72).”

Pöytäkirja PeVP 28/2026 vp

Päätettiin lisätä kappaleeseen 5, josta oli tullut kappale 6, uusi virke ennen viimeistä virkettä seuraavasti: ”Valiokunta korostaa tunnustamisoikeudenkäyntiä koskevan sääntelyn huolellisen soveltamisen ja tunnustuksen oikeellisen varmistamisen merkitystä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeiden turvaamiseksi yksittäistapauksessa.”

Päätettiin korvata kappaleen 7, josta oli tullut kappale 8, viimeisen virkkeen sanat ”voi olla tarpeen” sanoilla ”on syytä”.

Päätettiin lisätä kappaleen 10, josta oli tullut kappale 11, jälkeen uusi kappale seuraavasti: ”Perustuslain 21 §:n 2 momentti turvaa käsittelyn julkisuuden osana oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeita. Perustuslain 21 §:n säännös ei estä säätämästä lailla vähäisiä poikkeuksia oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin, kunhan tällaiset poikkeukset eivät muuta oikeusturvatakeiden asemaa pääsääntönä eivätkä vaaranna yksilön oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin (ks. HE 309/1993 vp, s. 74, PeVL 58/2025 vp, kappale 3). Esityksessä ehdotetaan seuraamuskannanottojen informatiivisuuden parantamista niin syyttäjän kuin tuomioistuimen osalta. Kyseinen ehdotus palvelee esityksen perustelujen (s. 116) mukaan julkisuusperiaatetta ja edistää menettelyn läpinäkyvyyttä. Esityksessä ei muilta osin ehdoteta muutoksia syyteneuvottelun tai tunnustamisoikeudenkäynnin julkisuuteen.”

Päätettiin poistaa kappaleen 11, josta oli tullut kappale 13, ensimmäisestä virkkeestä sana ”lisäksi”.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 2/2026 vp

Pöytäkirjan liite HE_2_2026vp_äänestys.pdf A 5

Eriävä mielipide HE_2_2026vp_eriävä_mielipide.pdf B 5

Valiokunta kävi yleiskeskustelun loppuun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Päätettiin poistaa kappaleen 4 viimeinen virke ja lisätä saman kappaleen ensimmäisen virkkeen jälkeen kaksi uutta virkettä seuraavasti: ”Asiallisesti ehdotus vastaa perustuslakivaliokunnan hallitusmuodon aikana vakiintunutta lausuntokäytäntöä, jonka mukaan perustuslainvoimaisesti suojattu kunnallinen itsehallinto merkitsee kuntalaisille kuuluvaa oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta. Näin ymmärretty itsehallinto kattaa muun muassa kuntien verotusoikeuden ja kuntalaisten oikeuden itse valitsemiinsa hallintoelimiin.”

Pöytäkirja PeVP 28/2026 vp

Päätettiin korvata kappaleen 5 ensimmäinen virke seuraavilla kolmella virkkeellä: ”Perustuslakiuudistuksen esitöiden mukaan pykälän 1 momentissa ilmaistaan itsehallinnon olevan voimassa perustuslailla suojattuna kuntien hallinnon periaatteena. Itsehallinnon keskeisiä ominaispiirteitä täsmennetään pykälän 2 ja 3 momentin säännöksillä (HE 1/1998 vp, s. 175/II). Perustuslakivaliokunnan mielestä kunnallisen itsehallinnon keskeisillä ominaispiirteillä tarkoitetaan näin ollen vaatimuksia, joista perustuslain 121 §:n 1—3 momentissa on säädetty eli vaatimusta kunnan hallinnon perustumisesta kansanvaltaisuuteen, kunnan hallinnon yleisten perusteiden ja kunnille annettavien tehtävien perustumisesta eduskunnan säätämään lakiin sekä kuntien itsenäinen verotusoikeus.”

Päätettiin lisätä kappaleen 5 viimeiseen virkkeeseen sana ”näihin”.

Päätettiin lisätä kappaleen 6 alkuun kolme uutta virkettä seuraavasti: ”Perustuslain esitöiden mukaan 2 momentin lailla säätämisen vaatimus koskee kuntien hallinnon yleisiä perusteita kuten kunnan ylimmän päätöksentekovallan käyttöä, kunnan muun hallinnon järjestämisen perusteita ja kunnan asukkaiden keskeisiä osallistumisoikeuksia. Itsehallinnon periaatteen mukaisesti lailla olisi turvattava kunnan päätöksentekojärjestelmän kansanvaltaisuus. Tämä sisältää ennen muuta kunnan asukkaiden oikeuden valitsemiinsa hallintoelimiin sekä sen, että päätösvalta kunnissa kuuluu asukkaiden valitsemille toimielimille.”

Päätettiin poistaa kappale 8.

Päätettiin lisätä kappaleen 9, josta oli tullut kappale 8, loppuun uusi virke seuraavasti: ”Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan nyt käsillä olevan ehdotuksen vaikutuksia erityyppisiin kuntiin olisi ollut perusteltua tarkastella hallituksen esityksestä ilmi käyvää seikkaperäisemmin.”

Päätettiin poistaa kappale 10.

Päätettiin poistaa kappaleen 12, josta oli tullut kappale 10, toisesta virkkeestä sana ”vain” ja lisätä sanat ”ja siten jossakin määrin organisoitumismahdollisuuksia yhtiömuodossa”.

Päätettiin lisätä kappaleen 16, josta oli tullut kappale 14, jälkeen uusi kappale seuraavasti: ”Kuntalain säätämistä koskevassa lausunnossa (PeVL 63/2014 vp) perustuslakivaliokunta ei ole ottanut kantaa kuntien toimintaa markkinoilla koskevaan sääntelyyn (15 luku).”

Päätettiin lisätä kappaleen 17, josta oli tullut kappale 16, loppuun kaksi uutta virkettä seuraavasti: ”Perustuslakivaliokunta toteaa selvyyden vuoksi, että nyt arvioitavassa tilanteessa ei ole kyse kuntien rahoituksen vähentämisestä. Valiokunnan käsityksen mukaan se ei ole perustuslain 121 §:ää eikä aiemman hallitusmuodon 51 §:ää koskevassa tulkintakäytännössään käsitellyt yksinomaan kunnan hallinnon järjestämistä koskevia lakiehdotuksia myöskään rahoitusperiaatteen kannalta.”

Päätettiin poistaa kappaleen 18, josta oli tullut kappale 17, kolmas ja viimeinen virke sekä muuttaa viimeiseksi siirtyvä virke kuulumaan seuraavasti: ”Sääntelyllä ei kuitenkaan puu-

Pöytäkirja PeVP 28/2026 vp

tuta kunnallisen itsehallinnon vaatimukseen kunnan hallinnon kansanvaltaisuudesta taikka kunnallista itsehallintoa keskeisesti turvaavaan lailla säätämisen vaatimukseen.”

Päätettiin lisätä kappaleen 19, josta oli tullut kappale 18, viimeiseen virkkeeseen sanat ”ja perustuslakiuudistuksen esitöissä”.

Ed. Honkonen esitti ed. Hoskosen kannattamana, että päätösehdotuksen tulisi kuulua seuraavasti: ”Perustuslakivaliokunta esittää, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos sen 15 §:stä (Hankinnat hankintayksikön sidosyksiköltä) ja voimaannapnon aikatauluista siirtymäsäännöksineen esittämämme valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.”

Asiasta äänestettiin. Äänestys toimitettiin avoimena äänestyksenä nimenhuudon mukaan puheenjohtajan katsottua sen tarpeelliseksi. Käsittelyn pohjana ollut lausuntoluonnos voiti ed. Honkosen esityksen äänin 10—7.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Edustajat Honkonen, Hoskonen, Koskinen, Skinnari, Ojala-Niemelä, Yrttiaho ja Kiljunen varasivat tilaisuuden eriävän mielipiteen jättämiseen. Ilmoitettiin, että eriävä mielipide on jätettävä sihteerille klo 13.00 mennessä.

Lausuntoon jätettiin eriävä mielipide: edustajat Honkonen, Hoskonen, Koskinen, Skinnari, Ojala-Niemelä, Yrttiaho ja Kiljunen.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi poliisin hallinnosta annetun lain, Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain ja poliisilain 1 luvun 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 16/2026 vp

Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava hallintovaliokunnalle.

Valiokunta hyväksyi ennakkokäsittelyssä suoritettut toimenpiteet.

7. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

8. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on perjantaina 27.3.2026 klo 8.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Liisa Vanhala